

De kracht van de Tung noot

GROOT-AMMERS- Wie de werkruimte van restaurator Ron van Zaltbommel betreedt ziet direct dat we te maken hebben met een echte liefhebber van hout. Houten werkbanken, oud gereedschap, een mooie vloer van Douglas spar op de bovenverdieping, een fraaie houten tafel en een houten kast vol mysterieuze weckpotjes met natuurlijke ingrediënten. Van Zaltbommel en zijn compagnon maken oliën voor hout uit natuurlijke ingrediënten onder de naam de Cokerije. "Kwaliteit staat voor mij bovenaan. Gelukkig kan dat ook op natuurlijke wijze."

Hoe ben je er toe gekomen om zelf houtolie te gaan maken?

Ron van Zaltbommel: "Als restaurator van monumentale panden werk ik veel met hout dat moet glanzen, zoals het dat vroeger deed. Ik was op zoek naar een goed middel en werd door een vriend geattendeerd op een Australisch mengsel van schellak en was. Ik vond het geweldig en vroeg aan de fabrikant om mij een partij op te sturen. Er was alleen een probleem: om het goed te kunnen toepassen moest ik de techniek van het politoeren beheersen en niemand wilde of kon me dat leren. Ik heb het mezelf stukje bij beetje geleerd en verkocht de flesjes intussen in 10 landen. Ook gaf ik cursussen politoeren aan meubelmakers en andere houtprofessionals. Daarbij kreeg ik steeds meer vragen over houtolie. De cursisten, en ik eigenlijk ook, waren nogal teleurgesteld in de verkrijgbare kwaliteiten olie. Uiteindelijk heb ik in de UK een flesje gekookte Tung olie gevonden. Geweldig! Ik sprak met de Britten af dat ze me zouden leveren. Toen ging dat mis en

moest ik zelf op zoek naar Tung olie. Dat bleek een hels karwei te zijn. Wanneer ik een leverancier had gevonden ging het meteen over zoveel ton olie terwijl ik op zoek was naar een ton van 25 liter... Tot ik antwoord kreeg van een Nederlander in Duitsland. Hij zei: prima, hoe wil je de olie gekookt hebben?"

Het klikte tussen jullie...

"Beslist. Voordat we de stap namen om op grotere schaal olie te gaan maken heb ik via een nieuwsbrief eerst aan 5000 houtprofessionals gevraagd of zij behoefte hadden aan een nieuwe houtolie. De antwoorden bevestigden dat we op het goede spoor zaten, niemand was echt tevreden over het aanbod aan oliën. Hun antwoorden zijn mijn verlanglijstje geworden. We hebben heel veel olierecepten in huis en hebben uiteindelijk een groep houtbewerkers uitgenodigd voor een middag op Slot Loevestein. Ik hield een praatje en daarna mochten ze thuis met een blik Tung olie aan de slag. Ik rekende op een berg ellende en kreeg alleen maar positieve reacties: waar kunnen we dit kopen? Dat was drie jaar geleden."

Nu de hamvraag: wat is Tung olie eigenlijk?

"Er is een Chinese struik (Vernicia of Aleurites fordii is de botanische naam, redactie) waarvan de zaden die in een tulpvormige schil zitten worden geperst tot olie. De blaadjes van deze struik hebben de vorm van een hart en het Chinese woord voor 'hart' is Tung. Chinezen gebruiken deze olie al 3000 jaar lang voor het behandelen van hout, van meubelen tot het scheepshout voor hun jonken. In vergelijking met de natuurolie die wij hier kennen, lijnzaadolie, heeft het een aantal voordelen: het vergeelt niet, het wordt niet zwart op langere termijn, het is goed bestand tegen water, weer en chemicaliën maar het is veel zeldzamer en dus iets duurder dan lijnzaadolie. Lijnzaad wordt op zeer grote schaal geteeld en kost bijna niets. Een ander nadeel van gekookte lijnzaadolie is dat je geen hout mag afwerken waarvan gegeten wordt, zoals kaasplanken en slaschalen. Lijnzaadolie heeft echter wel een voordeel ten opzichte van Tung olie: het dringt eenvoudiger door in het hout. Vandaar dat we ook een impregneerolie maken uit een mengsel van lijnzaadolie en Tung olie. Ruwe Tung olie heeft een droogtijd van een week, vandaar dat we het koken: daardoor wordt de droogtijd verkort tot 3 tot 4 uur. Reken dus op een laag per dag aanbrengen, maar met twee lagen heb je dan ook meer dan genoeg voor een parketvloer. Vaak moet je nog een deel van de tweede laag verwijderen omdat de vloer al verzadigd is. De lagen moeten dus dun worden aangebracht."

Waarop kan Tung olie worden toegepast?

"Het is een universele olie, voor binnen en buiten en in principe geschikt voor alle houtsoorten. Het verkleurt niet, vlekt niet en haalt de houttekening mooi op. Het heeft een zijdeglans van zichzelf, maar in combinatie met carnaubawas kunnen we zorgen voor een hardwax olie met een matte uitstraling. Deze was is ook een natuurproduct, afkomstig van een palm uit Mexico die zich met deze was beschermt tegen uitdrogen. Het wordt ook gebruikt in duurdere autowas. Wat de Tung olie betreft, op dit moment is de vraag groter dan het aanbod uit China. Ik ben dan ook blij dat Tung, op dezelfde breedtegraad als in China nu ook in Zuid-Amerika wordt gekweekt. Zo kunnen we eenvoudiger aan de grondstof komen."

Hebben jullie nog een andere variant, naast gekookte olie en hardwax oil?

"Tung olie kan ook gecombineerd worden met colofonium. Dat is de hars uit de den die overblijft wanneer het terpentijn is verdampt.

Het heeft een iets hogere glansgraad dan de zijdeglans van gekookte Tung olie. Dit product heet Danish Oil en is dus eigenlijk een product dat qua eigenschappen tussen olie en vernis in zit. Deze hars maakt de olie nog beter weerbestendig, ideaal voor buitenhout. We maken ook speciale oliën voor lastige houtsoorten, zoals teak. Dat is van nature vettig, waardoor olie moeilijk kan binnendringen, maar met ons speciale recept is het toch mogelijk.”

Maken jullie ook kleurolie, zeer populair in de parketmarkt?

“Niet echt. Ik verkoop wel potjes met kleurpigmenten die men zelf door de olie kan mengen, in de kleuren wit, zwart, rood en bruin, maar wij gaan zelf geen kant en klare kleurolie maken. We vinden het idee van kleurolie lastig: het is nooit precies de kleur die men voor ogen had, het ziet er thuis anders uit dan op het plankje in de winkel. Ik heb geen zin in dat gezeur. Bovendien krijg ik als houtliefhebber jeuk van roze geverfde of blauw geoliede planken. Ik wil het hout kunnen zien zoals het is. Bankirai olie, dat is ook zoets: men zegt dan dat het hout weer opgefriest is, maar je hebt het gewoon geverfd met rood kleurpigment. Wij maken ook Bankirai olie maar daarbij verkoken we die olie op een zodanige wijze dat die goed bij Bankirai past en voegen we er geen kleurstoffen aan toe.”

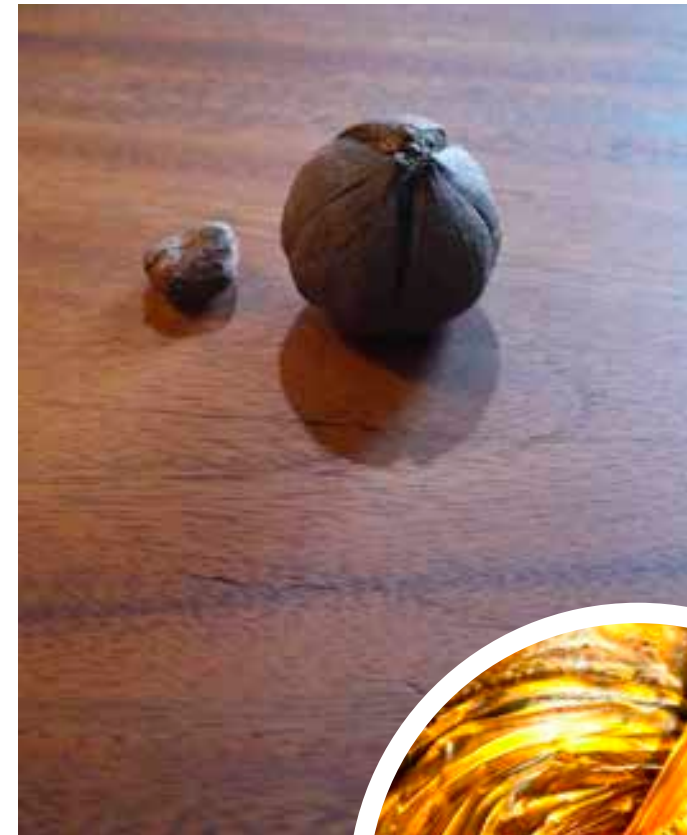
Wat maakt jullie olie nu echt beter dan andere houtolie, in jouw ogen?

“Het ontbreken van oplosmiddelen. Er zijn mensen die zeggen dat oplosmiddelen altijd nodig zijn om bepaalde chemische reac-

ties voor elkaar te krijgen in de olie, maar ik geloof daar niet altijd in. Men doet het meestal uit kostenbesparing. Oplosmiddel is goedkoper dan olie, het is gewoon verdunnen, meer niet. Terwijl het prima zonder oplosmiddel kan, bij ons krijg je een blik olie en meer niet. Oplosmiddelen verdampen en zorgen voor gaten in de olielaag. Dus heb je meer olielagen per afwerking nodig. Dat kost veel geld. Zoals gezegd, bij ons ben je meestal met twee lagen klaar en houd je nog olie over.”

Maar de Danish Oil van de Cokerije bevat wel oplosmiddel...

“Dat klopt, 10 procent. Dat komt vanwege de dennenhars die moet worden opgelost om te kunnen worden gebonden aan de Tung olie. Andere fabrikanten gebruiken wel tot 90 procent oplosmiddelen in hun Danish oil en dat is geen loos verkooppraatje van me. Daarom vinden sommige verwerkers onze producten in eerste instantie te dik en moeten ze daar dus soms even aan wennen. Logisch, want bij andere fabrikanten vervliegt driekwart van wat ze smeren. De kunst is om onze olie na een half uur goed uit te poetsen en de overtollige resten weg te halen. Er moet geen film op het hout ontstaan, het moet er echt in dringen. Wanneer het hout verzadigd is kan er ook echt niets meer bij, wat je ook daarna morst. De groentesoep en de rode wijn kunnen er echt niet bij en zorgen dus ook niet voor vlekken in de vloer. Bij andere merken moet je direct schoonmaken, want de vloer is niet verzadigd met olie.”

Tung noot en zaadbol

Hoe onderhoudt men met Tung olie geoliede vloeren en ander hout?

“Eenvoudigweg schoonmaken met Lijnoliezeep en afnemen met een in olie gedrenkte doek. Klaar.”

Zijn er nog speciale tips voor het oliën van parket met Tung olie?

“De olie moet goed uitgepoetst worden. Anders ontstaan er witte streepjes, zeker bij donkere houtsoorten. Overleg goed welke glansgraad de klant wil hebben. Bij de mattere hardwax olie is er een kleine kans dat de was, die meer op de vloer ligt dan dat hij er in zit, door sokkendragers tot glans wordt gepoetst waardoor dus glimmende plekken kunnen ontstaan. Ik vind dat klanten daar wel op moeten worden gewezen wanneer ze voor de matte uitstraling willen kiezen. Onze gekookte Tung houtolie met zijdeglans is altijd gelijkmatig in uitstraling, daar speelt dat niet. Een echte vloerenolie, vind ik.”

Hoe zijn jullie producten verkrijgbaar?

“We werken in Nederland inmiddels samen met 16 distributeurs, allemaal houtverwerkers met een aantal blikken en potjes in hun winkel of werkplaats. Op onze site, www.hout-olie.nl, is de olie ook te koop en staan de adressen van de verwerkers / dealers vermeld. We houden ook oliemiddagen waarop iedereen die iets met hout doet van harte welkom is. Ik vertel dan uitgebreid over de olie, wat er wel mee kan, wat er niet mee kan, hoe zaken in de praktijk in zijn werk gaan en nog veel meer. Het is niet moeilijk, je moet begrijpen wat je aan het doen bent.”

Ik zie hier ook overal mooie houten werkbanken staan...

“Die ben ik tegengekomen tijdens mijn reizen met de olie, in Tsjechië. Zulke werkbanken worden hier niet meer gemaakt. Ik ben met de fabrikant gaan praten, heb het ontwerp aangepast en heb nu het alleenrecht voor de verkoop in Nederland en België. Op de site www.houten-werkbank.nl staat alle informatie.”

Tot slot, wat zijn de toekomstplannen van de Cokerije?

“We zijn nu aan het experimenteren met natuurlijke oplosmiddelen voor de Danish Oil. Ook zijn we in het beginstadium van het ontwikkelen van een natuurlijke lak die heel snel droogt, op basis van Drakenkop olie. Dat is een plantje dat hier in Europa groeit. We doen dat samen met een aantal Duitse universiteiten. Daarnaast kijken we of hennepolie iets toevoegt aan ons assortiment. We willen innovatief zijn met natuurlijke grondstoffen. Niet omdat we per sé zo milieubewust willen zijn, maar de natuur herbergt grondstoffen met een zeer hoge mate van kwaliteit. Dat staat voor mij altijd bovenaan, de kwaliteit moet zo hoog mogelijk zijn. Wanneer het op een natuurlijke manier kan is dat mooi meegenomen. Deze tijd leent zich er ook goed voor, mensen staan meer dan ooit open voor natuurlijke producten. Daarom ben ik ook op zoek naar nog meer mensen met een hart voor hout die dealer van onze producten willen worden.”